

Становище по конкурс за заемане
на академичната длъжност
„Професор“ в професионално направление 2.1. „Филология“
от доц. д. н. Морис Фадел,
Нов български университет

Монографичното изследване на доц. д-р Борис Минков „Висящите полета на българската литература“, издадено като книга от Сдружение „Литературна къща“ (Пловдив, 2023), с което той се явява на конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“ в професионално направление 2.1. „Филология“, е мащабен литературноисторически и литературнокритически проект, целящ да промени оптиката, чрез която мислим и изследваме българската литература. Този проект се противопоставя най-малко на два стереотипа, посредством които се разглеждат литературните процеси. Първият стереотип е интерпретацията на литературата чрез илюзията за „директен“, неопосредстван досег до текста. Вторият е литературните явления да се разглеждат като веднъж завинаги дадени и завършени.

Изследването на Б. Минков ни въвежда в българската литература като една територия, до която нямаме пряко съприкосновение. Ние влизаме в контакт с нея през съзнавани или неосъзнавани въздействия на вече съществуващи прочити. Тези прочити обаче – убеждава ни книгата на Минков – съдържат възможности за разместване на устойчивите представи за литературните явления, за тяхното неочаквано преподаване. Ето защо „полетата на българската литература“ са „висящи“, а не застопорени и оразмерени. Те предлагат алтернативи за тяхното описание и изучаване. „Висящите полета на българската литература“ е изследване не само за това каква е българската литература, но и каква може да бъде, ако я мислим по друг начин.

Свързаният с методологията на рецептивната естетика подход на изследователя не достига до една социология на литературата или психология на читателското възприемане, както понякога правят рецептивистки ориентираните интерпретации. Целта на Б. Минков е друга:

да получи досег до самото произведение. Тъй като единствено методологически оправданият път е това да се осъществи чрез вече съществуващите прочити, изследователски насочва към тях. Б. Минков проявява усет към контекстуалната им закрепеност и многозначността им. Той „навлиза“ в тях така, че през трудно забележимите им и маргинални страни анализираното произведение да бъде видно по неочакван начин. Но не само това: целта е и произведението да се свърже с други текстове, с които до този момент не са го събирали. Вследствие на майсторски приложения рецептивен подход, бих се осмелил да кажа, че изследването на Б. Минков предлага възможността за една нереализирана до този момент рецептивно ориентирана история на българската литература.

Много са приносните моменти в тази история. Тук бих се осмелил да посоча два. Първият е свързан с обръщането към принципа на менипееца, в контекста на който българската литература не е мислена. Благодарение на въвеждането на този принцип, при който в литературния текст липсва устойчивост на нивата на смешното и сериозното, Б. Минков успява да формулира едно различно отношение към сатирата. Вместо да я мислим, както обикновено се прави, като един не особено важен дял от литературата, където не се задават важните теми и целта е единствено да се осмее някакъв „обществен недъг“, изследователски обръща внимание, че сатирата, разбрана в перспективата на менипееца, е среда, където се срещат противоположни дискурсивни интенции, където „картината на света“ все още не е оформена. Воден от този възглед върху сатирата, Б. Минков успява да изгради мрежа от произведения и автори, които до този момент не са сближавани: „Хайлайф“ на Димитър Шишманов, „Сърцето в картонената кутия“ на Светослав Минков и Константин Константинов, „Гологаниада“ на Константин Гълъбов, „Хитър Петър“ на Георги Марковски, „Осияние днес“ на Красен Камбуров, „Пумпал“ на Владислав Тодоров и „Възвшение“ и „Чамкория“ на Милен Русков.

Виждаме как тази поредица от автори и произведения тръгва от една не толкова близка литературна история, за да се свърже със съвременността. И тук е другият принос на книгата, който бих искал да открия. Темата за съвременността е трудна за българската литература. Нашата литература или бяга от нея в историята и мита, или се оплита в клишета, когато описва настоящето. Как да се говори за днешното „българско време“? Възможно ли е писателят да напусне общите представи и медийните образи на настоящето и да разкаже за

него от една по-присъща на особеностите му перспектива? И ако това е трудно, как да се пишат изобщо романи, след като романът по дефиниция е резултат от диалога на литературата със съвременността?

Тези въпроси отзвучават ясно и остро в изследването на Борис Минков. В главата „Съвременност или литературност“ авторът разглежда поредица от неуспешни произведения, които се опитват да дефинират своето време. И заедно с това се обръща към текстове, които имат определени постижения в преодоляването на стереотипите, чрез които се говори за „нашето време“. Но въпросите остават отворени. Тяхното обсъждане е същностно за дискусиата върху българската литература.

Не бих могъл да не засегна проблема за романа в изследването на Б. Минков. Бих казал, че романът е неговата основна тема. То не само говори най-много за романи, но постоянно експлицитно и имплицитно обсъжда особеностите на романовия жанр. През 2017 г. Гуидо Манцони издаде една обемна „Теория на романа“, където се опитва да обясни този жанр чрез теорията за „семеините прилики“ на Витгенщайн. Струва ми се, че нещо подобно се забелязва и в текста на Б. Минков. Неговите размисли върху романа постоянно изграждат мрежи от близки, но не идентични в структурите си произведения. Така разбирането му за романа – ако мога да си позволя да го обобщя – не е свързано с някакъв жанров догматизъм. Но не е и стигаща до отказ от жанровите граници претенция.

Б. Минков търси разнообразието, несъвпаденията в романите, които коментира, но подчертава и съответствията между тях. Една от тези основни близости е историята. Едва ли можем да си представим романа без отношението към историята. Б. Минков успява да я види и да ни я представи по изненадващ начин. Четейки за онова, което се е случило или ни се случва, ние не можем да го идентифицираме с натрапените ни клишета. Защото изследователят успява да накара литературата да прави онова, което тя може най-добре: да говори за нас така, че да ни учудва.

Убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да избере на доц. д-р Борис Минков на академичната длъжност „Професор“ в в професионално направление 2.1. „Филология“. Гласувам „ЗА“.

21. 09. 2025 г.

С уважение: Морис Фадел

